

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf. III. 30.459/2008/4.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Juhász és Dr. Gerliczki Ügyvédi Iroda (4400 Nyíregyháza, Mártírok tere 9. VIII/708. szám, ügyintéző: Dr. Juhász Attila ügyvéd) által képviselt felperes (felperes címe) felperesnek-, a Plósné Dr. Sallai Margit ügyvéd (4625 Záhony, Európa tér 1. szám) által képviselt alperes (alperes címe) alperes ellen 7 226 550 Ft és járulékainak megfizetése iránt indított perében, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2008. május 8. napján kelt, 8. G. 15-07-040185/8. számú ítélete ellen az alperes részéről 9. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 225 000 (Kettőszázhuszonötezer) Ft másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

Az alperes (akinek a képviseletében a ... Pályagazdálkodási Főnökség járt el) és a felperes 1989. óta tartós és folyamatos üzleti kapcsolatban álltak egymással. Az alperes keretszerződések alapján osztályozatlan hulladéksínt, ún. OH sínt értékesített a felperes részére. A megvásárolt hulladéksín elszállítása a valóságban úgy történt, hogy a felperes képviselője üres csomagolási jegyzéket írt alá, amelyen nem volt feltüntetve sem a szállítás dátuma, sem a szállítandó fém mennyisége, és az így aláírt és lepecsételt csomagolási jegyzéket a szállítás teljesítésekor a gépkocsivezetők vitték magukkal a felperesi

telephelyre, ahol az áru mérlegelését követően annak súlyát és a teljesítés dátumát a felperes képviselője ráírta a csomagolási jegyzékre. Az így kiállított csomagolási jegyzéket aztán a gépkocsivezetők visszavitték az alperes záhonyi telephelyére, ahol ezek alapján kitöltötték az ún. eladási jegyeket és a számlát. A számlák ellenértékét a felperes átutalással teljesítette.

Az alperes záhonyi IV. számú pályamesteri szakaszán a Debreceni Pénzügyi és Számviteli Hivatal a MÁV Zrt. Szakigazgatóságának elrendelése alapján 2002. májusában rendkívüli leltárt végzett, és 541,16 tonna OH sín hiányt állapított meg, amely leltárhiány okát sokáig nem tudták feltárni. Az ellenőrzött szakaszon dolgozó főpályamester arra hivatkozott, hogy a hiányzó OH sín mennyiség egy részét a felperes részére értékesítette, és ennek igazolására 7 db, általa hamis adatokkal kitöltött csomagolási jegyet csatolt be. Ezek szerint a felperes 2001. május 4., 10., 15., 18., 22., 23. és 24. napján összesen 436,32 tonna OH sínt szállított el az alperes telephelyéről, amelyek ellenértékét nem fizette meg.

Ezt követően a főpályamester és felettese megkeresték a felperes ügyvezetőjét a hamis csomagolási jegyzékekkel annak érdekében, hogy ismerje el a tartozását. A felperes ügyvezetője ettől kezdetben elzárkózott, majd miután az alperes képviselői a felperes számára meghatározó jelentőségű üzleti kapcsolat megszakítását helyezték kilátásba, 2002. június 24-én aláírta azt a megállapodást, amelyben elismerte, hogy 2001. decemberéig 436,32 tonna OH sínt elszállított, amelynek folytán 7 226 500 Ft-os tartozása keletkezett. A felperes ügyvezetője annak ellenére, hogy tudatában volt annak, hogy a szerződésben szereplő mennyiségű terméket nem szállította el, aláírta a megállapodást és vállalta, hogy az abban szereplő ellenértéket két egyenlő részletben, 2002. július 10. és 2002. szeptember 10. napjáig megfizeti. Az utolsó részletet ténylegesen 2002. november 13. napján teljesítette.

A Kisvárdai Városi Bíróság a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2. Bf. 229/2005/3. számú végzésével helybenhagyott 9. B. 561/2003/25. számú ítéletével az alperesnél alkalmazott főpályamester ellen indult büntetőeljárásban megállapította a vádlott bűnösségét. A felperes ezt követően felszólította az alperest, hogy mint jogalap nélküli gazdagodást fizesse vissza az általa kifizetett 7 226 500 Ft tőkeösszeget, és annak 2002. november 13. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatát.

Az alperes vitatta a felperes követelését.

A felperes a 2007. május 21. napján előterjesztett keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 7 226 500 Ft vételár, mint tőkeösszeg és ennek 2002. november 13. napjától a kifizetés napjáig számított késedelmi kamata, valamint a perköltség megfizetésére.

Kereseti követelése jogalapjaként elsődlegesen a Ptk. 361. § (1) bekezdése alapján az alperes jogalap nélküli gazdagodását, másodlagosan a Ptk. 348. §-ában írt, az alkalmazott károkozásáért való helytállási felelősséget jelölte meg. Arra a büntetőeljárásban igazolt tényre hivatkozott, hogy az alperes záhonyi pályafőnökségének vezetője bűncselekményt követett el, és ennek lett a következménye az, hogy a felperes fizetést teljesített az alperesnek.

Utóbb, keresetét kiterjesztve harmadlagos jogcímen arra hivatkozott, hogy a felek között 2002. június 24. napján létrejött megállapodás színlelt szerződés volt, mivel mind a két aláíró személy tudatában volt annak, hogy a „megállapodásban” szereplő mennyiségű OH sínt az alperes 2001. évben nem adta el a felperes részére, így a felperes nem tartozik

annak az ellenértékével. A „megállapodás” megkötésének a célja az alperesnél mutakozó leltárhány leplezése volt, a felek valóságos akarata nem adásvételre irányult.

Negyedsorban - abban az esetben, ha a bíróság a keresetet az előző jogcímen nem találta megalapozottnak - annak a megállapítását kérte a bíróságtól, hogy a felperes a 2002. június 24-ei „megállapodás” alapján tulajdonjogot szerzett a 436,32 tonna osztályozatlan hulladéksínen, a tulajdoni igények pedig nem évülnek el, ezért kérte az alperes kötelezését ezen termékek kiadására.

Az alperes a kereset elutasítását, és a felperesnek a perrel felmerült költségei megfizetésére kötelezését kérte.

A jogalap nélküli gazdagodásra alapított keresettel kapcsolatban kifejtette, hogy ez a jogcím ún. másodlagos, szubszidiárius szabály, amely csak akkor kerülhet alkalmazásra, ha a jogvita a felek jogviszonyára irányadó speciális előírások alapján nem bírálható el, ha a követelésnek nincs más jogcíme. Mivel a perbeli esetben a felek egymással szerződéses viszonyban álltak, és a „megállapodásba” foglalt tartozás elismerő nyilatkozatát a felperes a Ptk. 210. §-ában meghatározott határidőben nem támadta meg, ezért a jogvita az érvényes szerződés alapján bírálható el.

Az alkalmazottért való helytállási kötelezettség, mint kereseti jogcím vonatkozásában pedig a Kisvárdai Városi Bíróság 9. B. 561/2003/25. számú ítéletében arra a megállapított tényre hivatkozott, hogy az alperes főpályamestere által kiállított valótlan tartalmú csomagolási jegyek önmagukban még nem alapozták meg a felperes fizetési kötelezettségét, hiszen ahhoz hiányzott a mérlegelési jegy és az adásvételi szerződés is.

A tartozáselismerő nyilatkozat felperes általi aláírása nélkül az alperes nem tudta volna sikeresen érvényesíteni a felperessel szembeni követelését. Ezért állította, hogy a felperes kárát közvetlenül maga a felperes ügyvezetője okozta, amikor olyan tartozást ismert el és fizetett meg, amellyel ténylegesen nem tartozott. A felperes kárát nem az alperes alkalmazottjának bűncselekményt megvalósító magatartása okozta közvetlenül.

Az alperes az utóbb kiegészített keresetnek is kérte az elutasítását. E körben hivatkozott arra is, hogy a felperes követelése elévült.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét megalapozottnak találta, és ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 7 226 500 Ft tőkét, és ennek 2002. november 13. napjától a kifizetés napjáig járó, a mindenkor hatályos jogszabályoknak megfelelő mértékű késedelmi kamatát, valamint 867 592 Ft elsőfokú perköltséget.

Az elsőfokú bíróság elfogadta az alperes ellenkérelmében kifejtett álláspontját a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak az alkalmazhatósága kérdésében. Mivel a 2002. június 14-én kelt „megállapodást” a felperes sem az alperes irányában nem támadta meg, sem bírósági úton nem kezdeményezte annak érvénytelensége megállapítását, ezért az elsőfokú bíróság azt mondta ki, hogy a perbeli jogvitát a szerződés rendelkezései alapján kell elbírálni, és a Ptk. 361. §-a nem alkalmazható.

Alaptalannak találta a Ptk. 348. § (1) bekezdése szerinti jogcímre alapított másodlagos kereseti követelést is, miután arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alperes főpályamesterének bűncselekményt megvalósító magatartása ellenére a felperes fizetési kötelezettsége nem ered közvetlenül a bűncselekmény alapjául szolgáló magatartásból, hanem abból, hogy a felperes ügyvezetője 2002. június 24-én aláírta a valótlan tartalmú nyilatkozatot rögzítő „megállapodást”, illetve utóbb azt teljesítette is.

Nem találta bizonyítottnak az elsőfokú bíróság az alperesnek a követelés elévülésére vonatkozó kifogását, mert a felperes a 2008. május 8-ai tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolt okiratokkal bizonyította, hogy 2006. évben többször felszólította az alperest az általa jogalap nélkül teljesített fizetés visszatérítésére, amely felszólítások a Ptk. 327. § (1) bekezdése szerint megszakították az elévülést.

A felperes által harmadlagosan megjelölt kereseti jogcímmel, a szerződésnek a Ptk. 207. § (6) bekezdése szerinti színlelt voltával kapcsolatos alperesi védekezést - miszerint az alperes képviselőjében a „megállapodást” aláíró személy nem volt tudatában annak, hogy a felperes nem szállította el a „megállapodásban” megjelölt hulladéksínt az alperestől - az elsőfokú bíróság nem fogadta el. Az elsőfokú bíróság tanú 1-nek és tanú 2-nek a perbíróság előtt, valamint a büntetőeljárásban tett tanúvallomásai alapján bizonyítottan találta azt a tényállítást, hogy a 2002. június 24-ei „megállapodás” aláírásakor nem csupán a felperes ügyvezetője, hanem az alperes képviselőjében eljáró tanú 2 is tudatában volt annak, hogy a felperes nem szállította el a „megállapodás” szerinti OH sín mennyiséget, és annak a vételárával nem tartozik.

Mindezek alapján azt állapította meg, hogy a „megállapodás” aláírásával a felek célja nem adásvételi szerződés létrehozása volt, hanem az alperesnél feltárt leltárhiány leplezése, azaz az adásvételi szerződés megkötését csak színlelték, amelynek a Ptk. 237. § (1) bekezdése alapján az a jogkövetkezménye, hogy a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet vissza kell állítani.

Az elsőfokú bíróság erre tekintettel kötelezte az alperest a kereset szerinti tőkeösszeg, valamint annak a Ptk. 301. §-a szerinti késedelmi kamata megfizetésére, és a pernyertes felperesnek az elsőfokú eljárással felmerült perköltsége megtérítésére.

Az ítélet ellen az alperes nyújtott be fellebbezését, és - tartalma szerint - az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását, a felperes keresetének az elutasítását és perköltség megfizetésére kötelezését kérte.

Megalapozatlannak tartotta az elsőfokú bíróság ítéletét, mert álláspontja szerint a perben nem nyert bizonyítást az, hogy a 2002. június 24-ei „megállapodást” az alperes képviselőjében aláíró tanú 2 tudatos akarata színlelt szerződés létrehozására irányult.

Utalt arra, hogy a Kisvárdai Városi Bíróság 9. B. 561/2003/25. számú ítéletének az indokolása ezzel éppen ellentétes megállapítást tartalmaz.

Nem vitatta, hogy az alperes főpályamestere visszavonta a büntetőeljárásban a nyomozati szakban tett azon nyilatkozatát, miszerint rajta kívül senki sem tudott arról, hogy az általa kiállított csomagolási jegyek valótlan tartalmúak, de a büntetőeljárásban beszerzett egyéb bizonyítékok is ezt a tényt támasztották alá. Azt pedig soha nem állította a főpályamester, hogy tanú 2 tudomással bírt volna arról, hogy a felperes nem szállította el a hulladék vasat, így annak a vételárával nem tartozik.

Hivatkozott a felperes ügyvezetőjének a büntetőeljárásban tanúként tett nyilatkozatára, miszerint tanú 2 azzal kereste meg őt, hogy a cégének elmaradt tartozása van a ... felé, és ezeket olyan levelekkel igazolta, amelyeken a felperes ügyvezetőjének az aláírása szerepelt. A büntetőeljárásban meghallgatott tanúk egybehangzóan azt állították, hogy a hulladékok kiszállításával kapcsolatos intézkedések, az adminisztráció a vádlott feladatát képezték, így az alperes képviselőjében a „megállapodást” aláíró személynek nem feltétlenül kellett tudomással bírnia arról, hogy ki, mikor szállított el hulladékot. A felperes képviselője által aláírt csomagolási jegyek alapján alapos okkal feltételezhette, hogy a

felperes megvásárolta a hulladék vasat. Ha pedig a büntetőeljárás során adat merült volna fel arra, hogy a vádlotton kívül az alperes más alkalmazottja is tudott arról, hogy a csomagolási jegyek valótlan adatokat tartalmaznak, akkor nyilvánvalóan nem maradt volna el ezen személyek büntetőjogi felelősségre vonása sem.

Amennyiben csak az egyik fél akarata irányul a színlelt szerződés megkötésére, akkor a szerződés színlelt jellege, és emiatt a semmisége nem állapítható meg. Az egyoldalú színlelés a megállapodás érvényességét nem érinti.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását, és az alperesnek a másodfokú perkölsége megfizetésére kötelezését kérte.

Előadta, hogy az alperes a fellebbezésében új bizonyítékokra nem hivatkozott, új bizonyítást nem ajánlott fel, ezért megalapozatlanul kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását.

Az ellenkérelem indokolása szerint az elsőfokú bíróság ítéleti megállapításait támasztják alá tanú 2-nek, tanú 3-nak és tanú 4-nek a büntetőeljárás során tett tanúvallomásai.

Az ítéletablának a Pp. 256/A. § (3) bekezdése szerinti felhívására az alperes nem nyilatkozott, a felperes pedig nem kérte az ügyben tárgyalás megtartását, ezért az ítéletábla a Pp. 256/A. § (4) bekezdése alapján - hivatkozva a Pp. 256/A. 0 (1) bekezdés f.) pontjára - a fellebbezést tárgyaláson kívül bírálta el.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a perbeli jogvita eldöntéséhez szükséges mélységben feltárta, a felek által szolgáltatott bizonyítékokat a Pp. 206. § (1) bekezdése szerint összességükben megfelelően értékelte.

Az ítéletábla álláspontja szerint azonban a perbeli tényállásból az irányadó jogszabályok alkalmazásával részben eltérő jogi következtetést kell levonni.

Az alperes a fellebbezésében azt hangsúlyozta, hogy az elsőfokú eljárásban nem nyert bizonyítást az, hogy az alperes képviselőjében a 2002. június 24-ei megállapodást aláíró tanú 2 tudatos akarata színlelt szerződés létrehozására irányult. Arra hivatkozott, hogy bár az alperes főpályamestere, mint vádlott visszavonta a nyomozati eljárásban tett azon nyilatkozatát, miszerint rajta kívül senki sem tudott arról, hogy ő valótlan tartalmú csomagolási jegyeket állított ki. Arra nézve azonban nincs adat, hogy bármikor azt állította volna, tanú 2 tudomással bírt arról, a felperes nem szállította el a perbeli mennyiségű hulladék vasat, így annak a vételárával sem tartozik.

Az ítéletábla álláspontja szerint a perbeli jogvita eldöntésénél abból kell kiindulni, hogy a Ptk. 242. § (1) bekezdése alapján a tartozás elismerése a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen.

A peres felek között 2002. június 24. napján létrejött „megállapodás” tartalmát tekintve a felperesnek a 2001. évben a 019152-019157 számú küldleveleken szereplő, összesen 436,32 tonna OH fémhulladék adásvételére kötött szerződésekből eredő vételár tartozásának az elismerését jelenti. A tartozáselismerés egyoldalú, címzett jogügylet, és a perbeli „megállapodás” is ennek minősül, függetlenül attól, hogy formailag azt a felek

közös nyilatkozata tartalmazza. A tartozáselismerés következtében nem keletkezik új kötelezettség. Éppen ezért a bíróságnak nemcsak a tartozás elismerés létrejötte, hanem az elismert tartozás alapjául szolgáló jogviszony tekintetében is meg kell állapítania a tényállást, és adott esetben a döntését nem a tartozás elismerésére, hanem a tartozás eredeti jogcímére kell alapítania.

A Ptk. 205. § (1) bekezdése szerint a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre. A kölcsönös és egybehangzó akaratnyilvánítás hiányában a szerződés nem jön létre. A perbeli esetben sem a felperes, sem az alperes részéről nem történt az adásvételi szerződés megkötését célzó akaratnyilvánítás. A felperes egyáltalán nem akart az elismert tartozása alapjaként megjelölt árura nézve adásvételi szerződést kötni, és az alperes célja sem az adásvételi szerződés megkötése volt (mivel nem kívánta a feltüntetett mennyiségű OH fémhulladékot a felperesnek átadni), hanem a feltárt leltárhiány csökkentése.

A felperes a keresetlevélhez mellékelte, a Kisvárdai Városi Bíróság 9. B. 561/2003/25. számú ítéletével, illetve az ezt helybenhagyó, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2. Bf. 229/2005/3. számú végzésével igazolta, hogy a „megállapodás”-ban szereplő OH fémhulladék mennyiséget ténylegesen nem vásárolta meg, az azokra vonatkozó csomagolási jegyzékeket az alperes alkalmazottja bűncselekményt megvalósítva, hamis tartalommal töltötte ki. Vagyis a hulladékok kiszállításával kapcsolatos feladatokat ellátó, az ezzel összefüggő adminisztrációs és nyilvántartási munkát is egyedül végző - a bianco csomagolási jegyeket hamis adatokkal kitöltő - B.J. is tudta, hogy a felperes a csomagolási jegyeken feltüntetett fémhulladék mennyiséget nem vásárolta meg. A tartozáselismerő nyilatkozatban feltüntetett OH fémhulladék mennyiségre nézve tehát az adásvételi szerződés létre sem jött, a felperes utóbb a „megállapodás”-ban egy nem létező adásvételi szerződésből eredő, nem létező kötelezettséget ismert el.

A Ptk. 361. § (1) bekezdése szerint, aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni. A Legfelsőbb Bíróságnak a Bírósági Határozatokban 1997. évben 483. sorszám, illetve 1990. évben 308. sorszám alatt megjelent eseti döntéseiben kifejtett álláspontja, és az elsőfokú bíróság által is helyesen felhívott, következetes jogalkalmazási joggyakorlat szerint a jogalap nélküli gazdagodás szabályai csak akkor alkalmazhatóak, ha a jogvita a felek jogviszonyára irányadó speciális szabályok alapján nem bírálható el. Következésképpen a létre nem jött adásvételi szerződés alapján a felperes által megfizetett összeg visszatérítésére a felperes a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint alappal tarthat igényt.

Mindezekre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a fentebb kifejtett, eltérő jogi indokok alapján a Polgári perrendtartásról szóló többször módosított 1952. évi III. tv. (Pp.) 253. §-ának (2) bekezdése szerint helybenhagyta.

Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a másodfokú eljárással felmerült költségeit maga viseli, valamint a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése szerint az ítéletábra őt kötelezte a felperesnek a másodfokú eljárással felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2)

bekezdés a.) pontja, (5)-(6) bekezdései, és a 4/A. § (1) bekezdése alapján 180 000 Ft + ÁFA = 225 000 Ft-ban meghatározott ügyvédi munkadíjból álló perköltsége megfizetésére.

Debrecen, 2008. október hó 21. napján

Dr. Madarász Anna sk a tanács elnöke, Cogoiné Dr. Boros Ágnes sk előadó bíró, Szilágyiné Dr. Karsai Andrea sk bíró

A kiadmány hitelül:

Kiadó